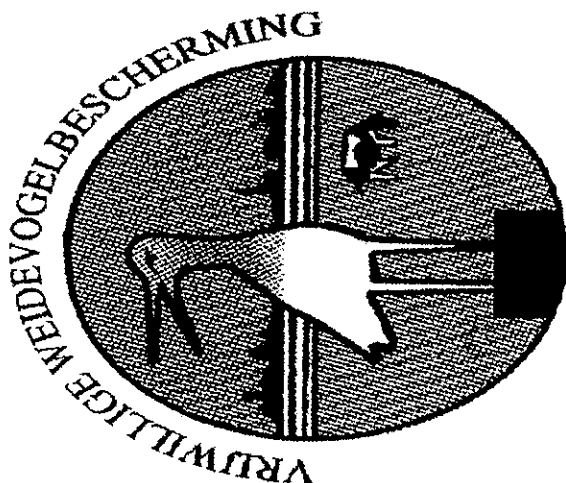

Jaarverslag 2005

Dick Fennema
Rien Visser

december 2005

Inleiding

Het jaar 2005 was voor de weidevogelgroep Waalwijk het vierde jaar van haar bestaan. Het 'werkterrein' is niet veel veranderd. Groep 1 heeft haar gebied uitgebreid met de strook landbouwgrond tussen de Koningsvliet en het Afwateringskanaal. De volwassen populieren op de dijk langs het kanaal zijn gerooid. Het terrein is op die plaats opener geworden. Vooral Kieviten hebben die strook nu als nestplaats uitgekozen.

Op bladzijde 3 is het gebied waar de respectievelijke zoekgroepen opereren wat gedetailleerder in kaart gebracht.

Groep 1 loopt in het groen afgebakende gebied met contactpersoon Dick Fennema.

Groep 2 loopt in het rood afgebakende gebied met contactpersoon Thea van Ooijen.

Groep 3 loopt in het afgebakende gebied met contactpersoon Arnold Rijken.

Groep 4 loopt in het blauw afgebakende gebied met contactpersoon Elly van Leeuwen.

Groep 5 loopt in het blauw afgebakende gebied met contactpersoon Stan van Dongen.

Het werkterrein is 44 ha. grasland en 87 ha. bouwland, in totaal 131 ha. De hectares grasland zijn gedeeld met 9, terwijl de hectares bouwland met 5 vermeerderd zijn. Op 80 ha. bouwland werd maïs verbouwd.

Dit jaar hadden de groepen met 25 agrarische bedrijven en een aantal agrarische loonbedrijven te maken. Bij 11 agrarische bedrijven werden geen nesten gevonden. De pachtcontracten veranderden nog wel eens van eigenaar. In 2004 had de weidevogelgroep nog met 29 bedrijven en 6 loonbedrijven te maken.

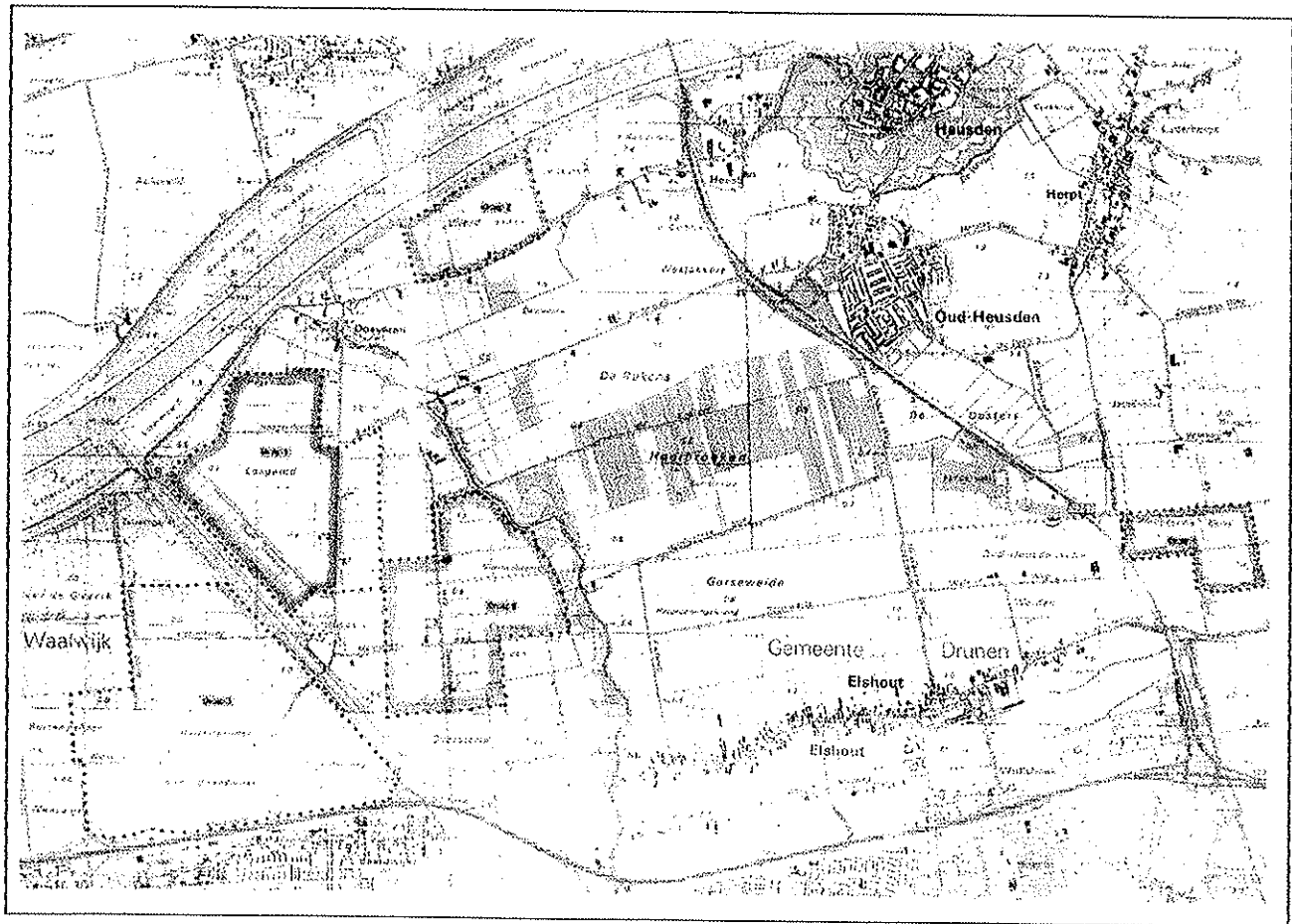
Onder de kop "Weidevogels staan onder druk in regio Waalwijk" verscheen er in 'De Maasroute' een interview met Dick Fennema. Dat was het officiële startsein voor een nieuw seizoen. Al heel snel daarna - op 1 maart - werd de startavond gehouden in het café 'De gekroonde hoed' in Elshout. Op 10 maart kregen de weidevogelbeschermers een extra rien onder het hart gestoken op de provinciale jaaravond in Vught.

Tervijl er nog volop Kieviten zaten te broeden werd het seizoen afgesloten op 21 juni. Op die vergadering was het Brabantse Landschap vertegenwoordigd door Anja Popelier.

Arjen Stoop is de gebiedsmedewerker van het Brabantse Landschap. Een enkele maal is van zijn diensten gebruik gemaakt.

Onze weidevogelgroep is bijna een zelfstandig opererende organisatie.

Organisatie

Aan de organisatie van onze weidevogelgroep is niets veranderd: die staat! Voor de volledigheid volgen hier de mensen en hun taken binnen de organisatie. De weidevogelgroep Waafwijk heeft een **coördinatieteam** bestaande uit: Harry Keijzer en Henk Bergmans, coördinatie; Nicole van Leeuwen, gegevensverwerking; Dick Fennema, public relations; Dick Fennema en Rien Visser, verslaglegging.

De coördinatoren onderhouden de contacten met het Brabantse Landschap en met de contactpersonen van de zoekgroepen. Zij nemen initiatieven voor het opstarten van het seizoen en de afsluitende evaluatie.

De groep is stabiel; nog steeds 25 leden verdeeld over 5 zoekgroepen. Er was één nieuw lid. Daarom is er dit jaar geen cursus gegeven. Het nieuwe lid is in het veld geschoold.

Het doel van de weidevogelbeschermers blijft om ervoor te zorgen dat weidevogels hun jongen kunnen grootbrengen. In samenwerking met de boeren werken ze aan de bescherming van weidevogels.

Resultaat

In tabel 1, *legfels per soort* staan de zoekresultaten van de vijf zoekgroepen weergegeven.

tabel 1

soort	legfels per soort				verlies						
	resultaat				verlies						
	<u>totaal</u>	<u>bekend</u>	<u>uit</u>	<u>perc. uit</u>	<u>pred.</u>	<u>bew.</u>	<u>werk.</u>	<u>verl.</u>	<u>ov.</u>	<u>onb.</u>	
grutto	5	5	2	3	40	2	0	0	1	0	0
kievit	145	145	94	51	65	36	0	5	2	1	7
knobbelswaan	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
meerkoet	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
scholiekster	13	13	12	1	92	1	0	0	0	0	0
wilde eend	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
wulp	1	1	1	0	100						
totaal	169	169	113	56		40	0	5	3	1	7
perc. van bekend resultaat			67	33		24	0	3	2	1	4

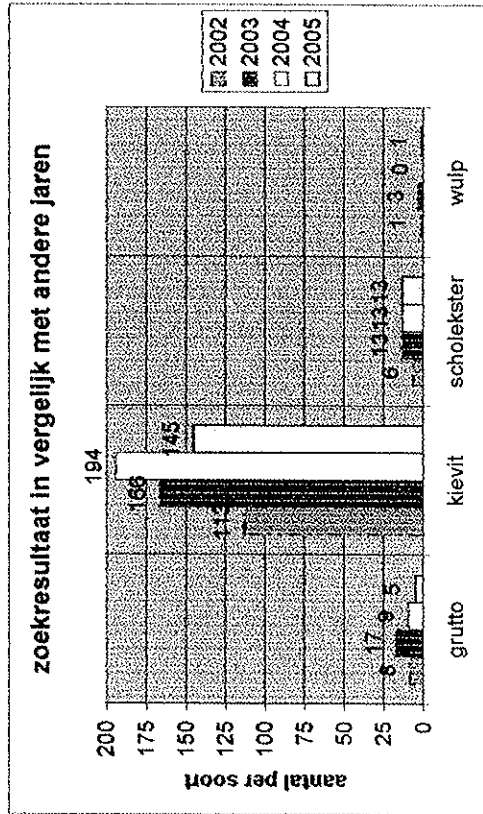
Verklaring van de afkortingen:

pred. = predatie
 bew. = beveding
 werk. = werkzaamheden
 verl. = verlaten
 ov. = overige
 onb. = onbekend

De kievit, scholiekster en grutto blijven de belangrijkste weidevogels uit ons gebied. De kievit blijft de meest voorkomende weidevogel te zijn. Gelukkig is er weer een nest van een wulp gevonden. Wellicht zijn er meer nesten, want de roep van de wulp wordt regelmatig gehoord.

Dit jaar is voor het eerst melding gemaakt van een tureluur in ons gebied. Er is zelfs een zoekactie geweest onder leiding van Arjan Stoop. Helaas werd er geen nest gevonden.

Het zoekresultaat van 2005 gaat pas goed spreken wanneer dat vergeleken wordt met andere jaren. Voor de vier belangrijkste weidevogels uit ons gebied staat hieronder *figuur 1, zoekresultaat in vergelijking met andere jaren*. De daling bij de grutto heeft zich voortgezet. De inschatting dat in ons gebied plaats is voor 8 à 10 gruttonesten is voorlopig niet correct. Ook in ons gebied staat de grutto onder grote druk. De daling van de gevonden nesten bij de Kievit is dramatisch: 49 nesten minder, een daling van 25%. Het aantal nesten van de scholekster is constant gebleven.

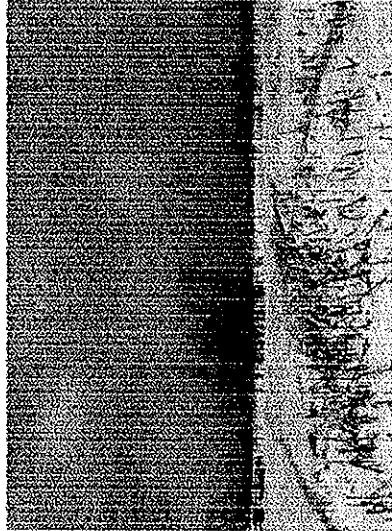
Figuur 1
Voor de duidelijkheid is tabel 2, zoekresultaat in vergelijking met andere jaren toegevoegd, daar zijn de exacte cijfers nog eens af te lezen.

tabel 2
zoekresultaat in vergelijking met andere jaren

	grutto	Kievit	scholekster	wulp
2002	8	113	6	1
2003	17	166	13	3
2004	9	194	13	0
2005	5	145	13	1

Een belangrijke vraag kan gesteld worden als men de absolute cijfers van het zoekresultaat bekijkt: welke factoren veroorzaken de achteruitgang van de zoekresultaten bij grutto en Kievit?

In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat het leefgebied van de weidevogels ingeperkt wordt door aanleg van nieuwe woonwijken of industrieterreinen. Voor ons zoekgebied is deze opmerking niet van toepassing. Van een toenemende recreatiedruk of verdere mechanisering en intensivering van landbouw en veehouderij was in dit jaar niets te merken.

Het percentage van verloren gegane nesten door predatie blijft stijgen.

De daling van het zoekresultaat is vooral te wijten aan het weer.

Tervijl iedereen dacht dat in maart langzamerhand de lente aan zou breken, kregen we nog een staartje van de winter. Tervijl al vele weidevogels aan paren en nesten maken dachten, lag er ineens begin maart een pak sneeuw. Er werd melding gemaakt van doodgedode Kieviten langs de wegen. Wellicht is dus het weer een boosdoener geweest van de absolute daling van het zoekresultaat.

Wanneer werden de eieren gelegd

We beschikken over een grote hoeveelheid cijfermateriaal. Hier tussen zit een interessante tabel. Helemaal als we het weer aanwijzen als veroorzaker van de daling van het zoekresultaat. Er wordt bijgehouden op welke datum een nest gevonden wordt. De ervaring leert dat na half juni het weidevogelseizoen afgelopen is. Onze evaluatie was op 21 juni en toen lagen er nog Kievitsnesten die uit moesten komen.

Uit de gegevens 'gevonden legfels per dag' blijkt dat na 15 mei nog 56 nesten gevonden zijn.

Van andere jaren zijn geen cijfers bekend.

Het is toch opvallend dat de sterkste onder de weidevogels nog zo laat aan een nest begonnen. Vooral de Kieviten maakten van deze mogelijkheid gebruik, terwijl de meeste grutto's al met hun gedachten bij warmere oorden waren. Het broedseizoen is kennelijk wat opgerekt.

De mens probeert veel te regelen; nesten beschermen tegen activiteiten van de boeren, maar het weer zit nog niet aan een touwtje.

Zo'n laat legfel van een grutto.

De predatieverliezen in onze groep komen boven het landelijk gemiddelde uit. Zijn we nu in een onnatuurlijke situatie aangeland? Laten we de komende jaren deze cijfers nauwlettend volgen.

Landelijk is er wel een discussie ontstaan of de vos de grote boosdoener is. In sommige gebieden van Brabant mag weer op de vos gejaagd worden.

Het standpunt van het Brabants Landschap ten aanzien van predatoren laat nog even op zich wachten. Door SOVON, Alterra en Landschapsbeheer Nederland wordt een landelijk predatie-onderzoek gedaan. Wanneer de resultaten van het onderzoek bekend zijn, worden er definitieve conclusies getrokken. Kraaien mogen ondertussen wel bejaagd worden.

Op de evaluatiebijeenkomst zijn er suggesties gedaan om de kans van predatie te verminderen.

..... of is dit de grootste ?

Weer

Al eerder is gemeld dat het weer een onberekenbare factor is. En niet alleen bij de weidevogelbescherming. Na lekker weer in februari kwam er nog een staartje van de winter in maart. Sneeuw bedekte de velden en weidevogels konden geen voedsel vinden. Daardoor kwam het nesten laat op gang.

In april bleef het lang nat zodat de boeren niet het land op konden. Pas half mei was het bouwland klaar om maïs te zaaien.

Toen de maïs eenmaal gezaaid was, kwamen kieviten en scholeksters nog tot nestelen in het maïsland.

Eierrapers

Dit jaar zijn er weinig of geen eierrapers actief geweest. Is er meer controle door de politie?

Eén zoekgroep heeft wel controle van de politie gehad.

Is deze de grootste boosdoener of

Contact met boeren en loonwerkers

Het contact met de boeren is goed.

Enkele leden hebben loonwerkers benaderd om mee te werken aan de bescherming van weidevogels bij hun werkzaamheden. Het contact werd als positief ervaren.

Dit jaar zijn er ook geen klachten over loonwerkers.

We laten nog even in het midden of dit het resultaat van het contact is of toeval.

Waardering seizoen

In absolute aantallen zijn er minder nesten gevonden. Verleden jaar waren dat nog 220 nesten en nu 169 nesten. Reden om pessimistisch te zijn.

Het ijkpunt om het seizoen te beoordelen is het percentage uitgekomen nesten van het bekende resultaat van alle broedgevallen.

Onze groep vond 169 nesten waarvan er 113 uitkwamen: 67%.

	2002	2003	2004	2005
provincie:	77	60	62	?
Waalwijk:	-	66	58	67

Het aantal gevonden nesten is wel minder maar het uitkomstpercentage is relatief hoog. **We naderen de doelstelling van het Brabants Landschap: 70% uitgekomen nesten.**

Ook al wordt de doelstelling bijna gehaald, het weidevogelbestand in ons gebied blijft toch aanleiding tot ongerustheid te geven. **Er zijn gewoon minder weidevogels op grond van de gevonden nesten.** Verleden jaar werden nog 220 nesten gevonden, dit jaar maar 169.

Aanbevelingen

In het vorige jaarverslag stonden een aantal aanbevelingen.

Aan alle aanbevelingen is aandacht besteed.

Het contact met boeren en loonwerkers is goed en verstevigd.

Met een andere manier van markeren is geëxperimenteerd.

Nu is er aandacht gevraagd voor het benaderen van nesten om de kans op predatie te verminderen.

Tenslotte

De afdeling Waalwijk blijft zich inzetten voor de weidevogels. Dat doet ze samen met een groot aantal andere vrijwilligers en boeren in Brabant.

We sluiten af met woorden van Jan Baan, directeur Brabants Landschap:

We staan voor een uitdaging om weidevogels een plaats te geven in onze provincie; niet alleen een daad van natuurbescherming, maar ook een daad van beschaving.

Behefste aan nadere informatie: D.B. Fennema (PR), Peelland 43 5144EP Waalwijk tel 0416-340303 en H.Keijzer (coördinator) Jan Steenstraat 30 5143GR Waalwijk tel 0416-335156.

Bescherming

De belangrijkste activiteit van de weidevogelbeschermers is de nesten van weidevogels beschermen tegen werkzaamheden van agrariërs in ons gebied.

De vraag die iedere keer weer opduikt bij de weidevogelbeschermers is of het zoeken en markeren van de nesten wel tot het gewenste doel leidt.

Uit tabel 3, beschermingsactiviteiten per soort blijkt dat er veel nesten beschermd worden tegen agrarische werkzaamheden.

tabel 3

soort	beschermingsactiviteiten per soort										
	AA	BM	GB	NB	QM	OV	PE	RS	ZP		
grutto	5			3			2				
kievit	89		11	1		11	45		21		
echolekster	13		2			2	4		5		
wulp	1						1				
totaal	108		13	4		13	51		26		
perc. per activiteit			12	4		12	47		24		

Verklaring van afkortingen:

AA = aanaarden
BM = bemesten
GB = gewasbescherming
NB = beweiden
OM = maaien
OV = overige activiteiten
PE = ploegen of eggen
RS = rollen of slepen
ZP = zaaien of poten

Verleden jaar waren 61 nesten van de totaal 220 nesten gespaard door beschermingsactiviteiten: 28%. Dit jaar laat een enorme verhoging van het resultaat van bescherming zien: 108 van de totaal 169 nesten zijn tegen activiteiten van agrariërs beschermd: 64%.

Hieruit is te concluderen dat beschermen echt effectief is. Er van uitgaande dat de gegevens consistent ingevuld worden.

In onze groep zijn geen verjaagsstokken gebruikt om jonge weidevogels uit het grasland te verjagen. Het is waarschijnlijk ook niet nodig geweest.

Een groep heeft noodgedwongen geprobeerd nesten op een andere manier te beschermen. In een weiland waar net schapen in uitgezet waren, werden twee grutto-nesten gevonden. De nesten zouden zeker verrapt worden door de schapen als er geen schapeengas

ontheen werd gezet. Helaas gingen de nesten toch verloren. Slimme kraaien hadden door dat hier iets bijzonders te halen viel.

In een ander pas gemaaid weiland werd eveneens een grutto-nest gevonden. Na een week stuurde de boer daar zijn koeien nog eens in om het laatste lange gras weg te vreten. Het nest werd met schrikdraad beveiligd tegen grazende koeien. De boer leverde het materiaal. Helaas werden de vier eieren niet uitgebroed. Naar de reden moeten we gissen. Een advies is om ruimer rondom het nest schrikdraad te zetten, zodat de vogels bij het opvliegen minder hinder ondervinden.

Markering

In vier groepen is de markering van de nesten op de bekende manier gebeurd. Midden tussen twee bamboestokken, op een afstand van ca. 6 meter, ligt het nest. De stokken zijn duidelijk te zien om het nest terug te vinden. Deggen die het weil- of bouwland bewerken zijn door de stokken op de hoogte waar de nesten zich bevinden. Maar het vermoeden bestaat dat predatoren ook weten waar deze stokken voor staan.

Een groep heeft de nesten in percelen met mals naar de zaaij verlegd, zodat ze veilig waren voor bewerkingen. Deze nesten werden met houten schijven gemarkeerd. Aan de schijf is met een GPS een coördinaat toegevoegd. Later werd met de GPS het nest weer terug gevonden voor controle en eindresultaat. Voor (menselijke) predatoren waren de nesten door het ontbreken van stokken dus moeilijk te vinden.

Predatie

In de natuur draait het vaak om eten en gegeten worden Dus hoe druk moeten we ons maken om de nesten die verloren gaan door kraai, meeuw of vos? Predatie is een natuurlijk verschijnsel maar wanneer neemt dit natuurlijk verschijnsel onnatuurlijke vormen aan? Het advies van het Brabants Landschap is om als richtlijn het landelijk gemiddelde te nemen om de predatie in ons gebied te beoordelen. Het landelijk gemiddelde bedraagt ruim 20%. Wat leert ons tabel 4, predatiepercentages provincie en Waalwijk?

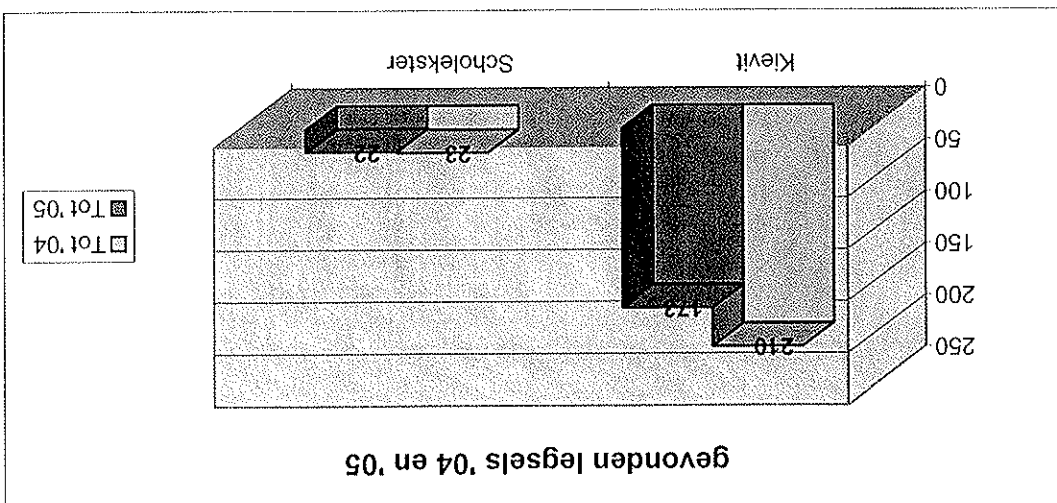
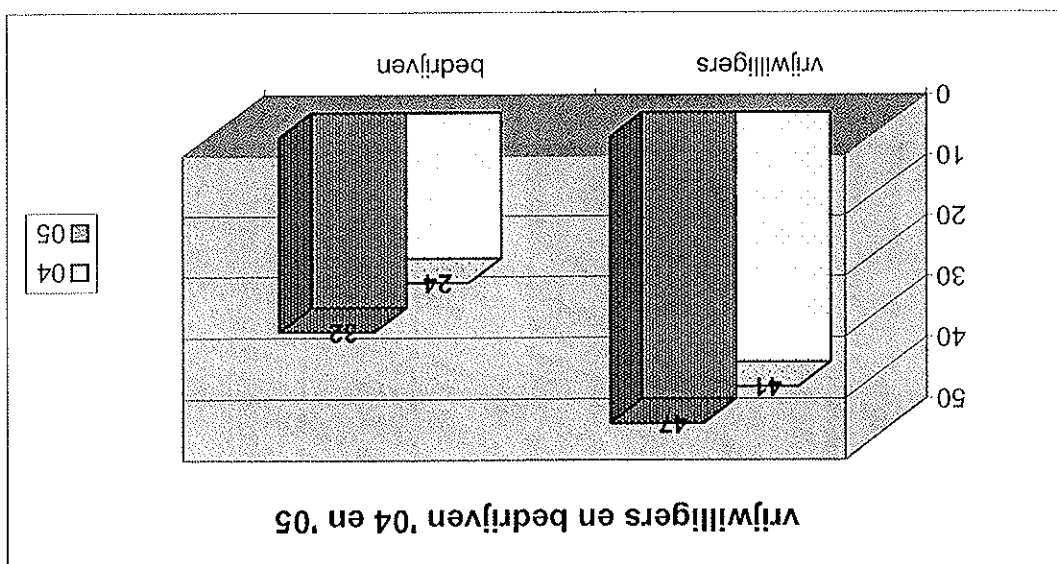
tabel 4, predatiepercentages provincie en Waalwijk

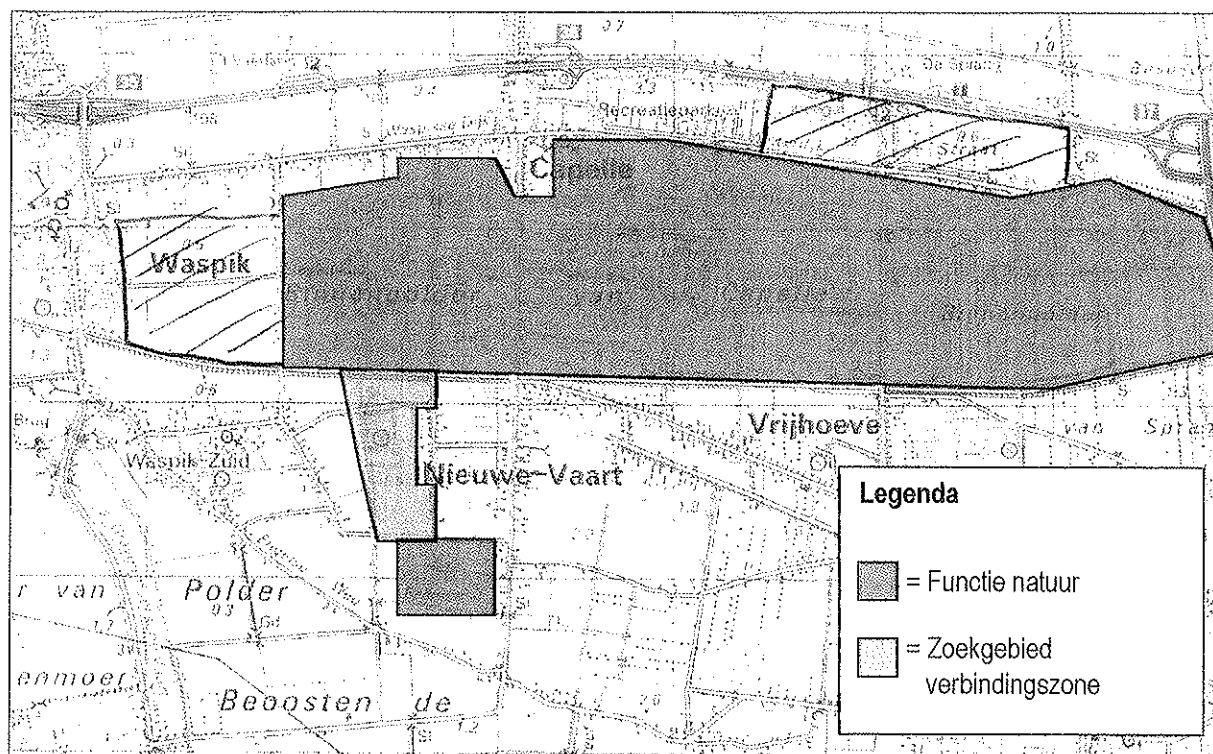
provincie	2002	2003	2004	2005
Waalwijk	13	20	19	?
	-	12	18	22

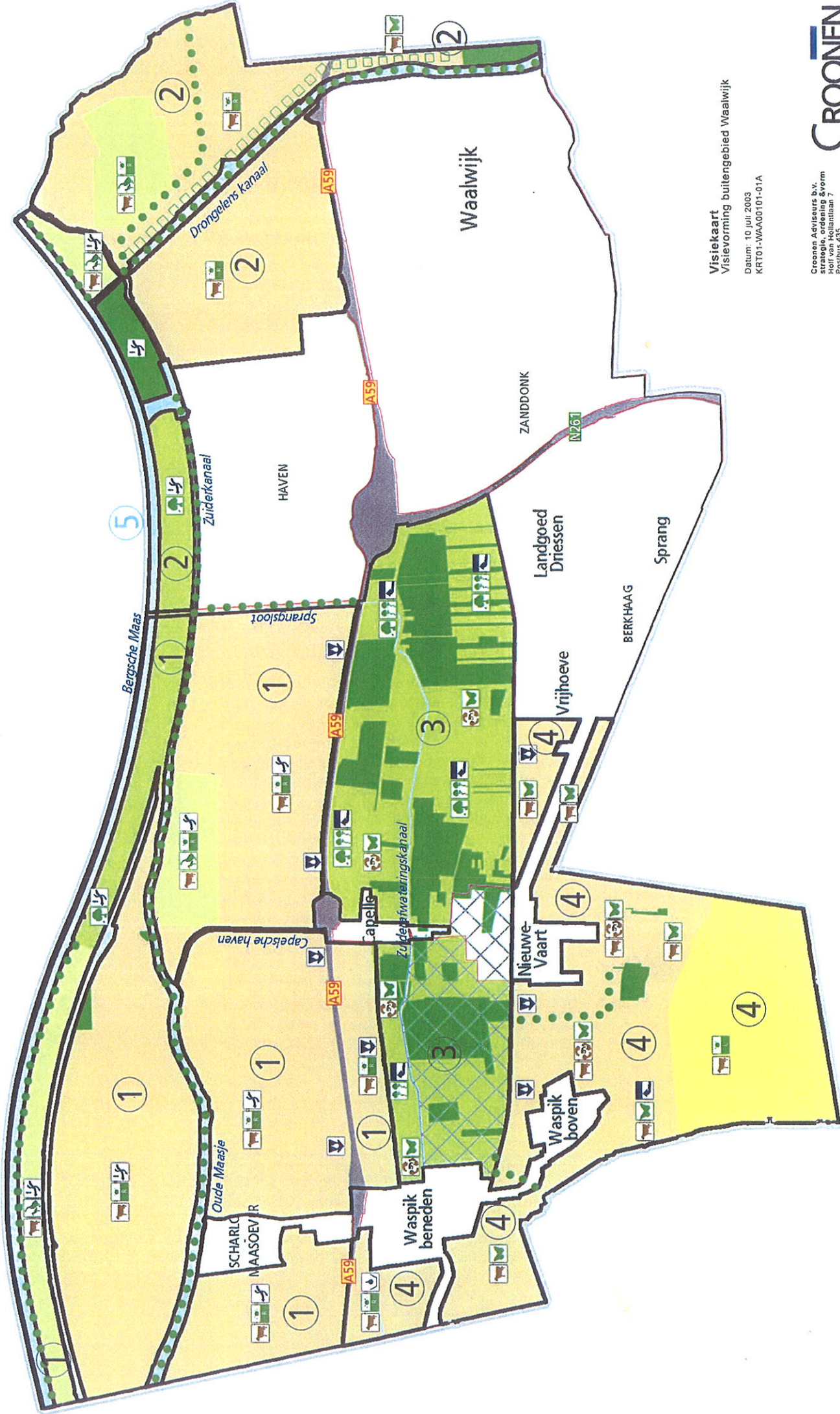
In ons resultaten lijstje staan vrijwel elk jaar dezelfde soorten vogels . Soms komt er een nieuwe om de hoek kijken maar vaak is die dan ook het andere jaar weer niet gevonden. Toch willen we ook die specifieke gevallen niet onthouden. Hieronder vindt u het totale resultaat van de jaren 2004 en 2005.

	2004	2005
Kievit	210	173
Scholekster	23	22
Nijlgans	1	0
Meerkoet	0	1
Wilde eend	0	1
Wulp	0	1
Totaal	234	198
% uitgekomen	64,71	61,54
Predatie	10,7	15,9

Figuur 3. Globaal aanbevolen gebied dat de functie natuur dient te krijgen in het Bestemmingsplan Buitengebied met bijbehorende beschermende maatregelen. Daarnaast is het globale zoekgebied van de ecologische verbindingszone weergegeven.

Visiekaart
Visievorming buitengebied Waalwijk

Datum: 10 juli 2003
KRT01-WAAG0101-01A